

BOEKBESPREKING

Stolbur a pribuzné vírusové bezsemennosti rastlín. Stolbur and similar virus diseases causing seedlessness of plants. – Proceedings of the scientific conference on stolbur and similar diseases causing sterility, September 17th to 18th 1956 at Smolenice. Published by the Slovak Academy of Sciences, Bratislava 1958, 244 pp. (overwegend Tsjechisch en Slowaaks met uitvoerige Russische, Duitse en Engelse samenvattingen).

De heksenbezemvirusziekten vormen niet alleen uit wetenschappelijk, maar vooral ook uit economisch oogpunt, een zeer belangrijke groep van virusziekten met een wereldwijde verbreiding. Deze virusziekten zijn gekenmerkt door afwijkingen in de uitwendige bouw der aangetaste planten, zoals heksenbezemgroei en bloemoplossingsverschijnselen. Deze laatste afwijkingen geven aanleiding tot het achterwege blijven van vrucht- en zaadvorming. Vandaar de voor deze ziekten wel gebruikte, minder fraaie namen „virus diseases causing seedlessness or sterility” en „Samenlosigkeiten”.

De heksenbezemvirusziekten genieten een toenemende belangstelling. Hier- van getuigt het feit, dat in 1956 een internationale conferentie werd gehouden over „stolbur en verwante ziekten”. Stolbur is nl. een uitermate belangrijke ver- tegenwoordiger van deze groep van ziekten. De ziekte is in 1933 voor het eerst vastgesteld door RISCHKOV e.a. op de Krim en veroorzaakt thans grote schade in vele *Solanaceae* in vrijwel geheel centraal en zuidoost Europa. Er zijn zelfs aanwijzingen dat het verbreidingsgebied reeds groter is.

Genoemde conferentie werd georganiseerd door de landbouwkundige sectie van de Slowaakse Academie van Wetenschappen in samenwerking met de Tsjechoslowaakse Academie van Wetenschappen en de Tsjechoslowaakse Aca- demie voor Landbouwwetenschap. Er waren 70 deelnemers, hoofdzakelijk uit Tsjechoslowaakse wetenschaps- en landbouwkringen, terwijl bovendien een deelnemer, tevens referent, aanwezig was uit Schotland, Joegoslavië, Hongarije en Oost-Duitsland. De 16 voordrachten zijn thans gebundeld. Iedere voordracht is daarin voorzien van uitvoerige samenvattingen in het Russisch, Duits en Engels. Waar vele der bijdragen tevens een samenvattend overzicht geven van reeds eerder in voor de meesten onzer niet toegankelijke talen gepubliceerd onderzoek, moet deze opzet gelukkig worden geacht.

Uit de voordrachten blijkt dat in Tsjechoslowakije naast stolbur (ook wel „zuid-stolbur” genoemd) en een heksenbezemziekte van de aardappel (minder juist ook wel „noord-stolbur” genoemd) tevens andere nog niet geïdentificeerde heksenbezemziekten voorkomen bij talrijke onkruiden en sierteeltgewassen. Vooral stolbur blijkt van grote economische betekenis te zijn en in dit land de belangrijkste oorzaak van degeneratie bij aardappelen te vormen. Zo werd het in Tsjechoslowakije bij aardappelen veroorzaakte jaarlijkse verlies geschat op de opbrengst van 10.000 ha of 100.000 ton.¹ In de warmere delen van het land komen opbrengstdalingen voor van 30–50 %. Soms zijn aardappelvelden voor 100 % geïnfecteerd. Behalve bij aardappelen is stolbur vooral van beteke-

¹ In een recentere publikatie (BOJŇANSKÝ & KOŠLIAROVÁ, Rostl. výr. 5, 1959: 125) wordt de gemiddelde, jaarlijkse, in dit land veroorzaakte schade reeds geschat op de opbrengst van ruim 32.000 ha, terwijl in droge, warme jaren de verliezen nog 2 à 3 maal hoger kunnen zijn.

nis bij tomaat, tabak en spaanse peper (paprika). In het noorden van Bulgarije b.v. komen in dit laatste gewas aantastingen van 90 % voor.

Behalve de problemen rondom de epidemiologie en de economische betekenis van stolbur en verwante ziekten in Tsjechoslowakije, Joegoslavië, Hongarije en Bulgarije, waarbij speciale aandacht werd besteed aan het optreden van stolbur in aardappelen en tabak, werden de volgende onderwerpen besproken: het voorkomen van een heksenbezemziekte van aardappel en verwante ziekten in Groot-Brittannië en van gelijksoortige nog van geringe betekenis zijnde ziekten in Duitsland; de relatie tussen stolbur en een aantal andere heksenbezemziekten, in het bijzonder die van de aardappel in Tsjechoslowakije; draadspruiten bij aardappel; het niet spruiten van aardappelknollen als een der symptomen van stolbur; de serologie van stolbur; de fysiologie van stolburzieke planten en tenslotte de fermentatie van stolburzieke tabak.

Met het oog op de ernstige aard van deze ziekten werd in een slotresolutie voorgesteld de problemen internationaal aan te pakken. Het bestuderen van de heksenbezemvirusziekten in elk land waar deze worden waargenomen, werd aanbevolen. Daar van de onderlinge relatie en de juiste identiteit van deze ziekten nog weinig bekend is, zou door internationale samenwerking de classificatie moeten worden verbeterd.

Nu ook in Nederland heksenbezemvirusziekten bekend zijn (de heksenbezemziekte van de framboos en de heksenbezemziekte (vergroening) van klaversoorten), heeft – na het voorgaande – kennisneming van dit verslag geen verdere aanbeveling.

L. Bos